

**Informatiedag voor ouders en jongeren over SH en TOS
op zaterdag 7 november 2015,
georganiseerd door Stichting Hoormij**

Thema: “Voor jezelf opkomen”

Een dag speciaal voor ouders van slechthorende kinderen (SH) en voor ouders van kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS).

En ook een dag speciaal voor de jongeren zelf.

Verder zijn professionals in de zorg en het onderwijs van harte welkom.

Dé gelegenheid om in korte tijd heel veel informatie te krijgen en in een ongedwongen sfeer met anderen te spreken.

Diverse organisaties en bedrijven presenteren zich deze dag met een informatiestand.

Kinderen tot 13 jaar kunnen meedoen aan de Kinder Doe Dag.

U bent zaterdag 7 november van harte welkom op de school Auris Fortaal in Utrecht (voorheen Bertha Mullerschool).

Programma Informatiedag:

10:00 – 10:30 Ontvangst met koffie en thee

10:30 – 10:45 Welkomstwoord door **Jan Heijboer** (voorzitter FOSS) en **Stan van Kesteren** (voorzitter SH-Jong)

10:45 – 11:45 **“Emoties móét je leren, het vervolg”**,
hoofdlezing door **Prof. Dr. Carolien Rieffe**

11:45 – 12:45 **1e ronde workshops**

12:45 – 13:30 Lunchpauze

13:30 – 14:30 **2e ronde workshops**

Vanaf ca. 14.30 korte plenaire afsluiting + drankje

Hoofdlezing: “Emoties móét je leren, het vervolg”

Prof. Dr. Carolien Rieffe is als bijzonder hoogleraar "Sociale en Emotionele Ontwikkeling bij kinderen met auditieve en/of communicatieve beperkingen" verbonden aan de Universiteit van Leiden. In haar lezing gaat zij in op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen met TOS en van dove en slechthorende kinderen. Op de Informatiedag van 2012 hield zij ook een lezing over dit onderwerp. In de afgelopen jaren zijn er veel nieuwe inzichten gekomen, met name ook voor de doelgroep TOS. Belangrijk is wat je van een kind mag verwachten en wat je een kind moet leren. De inzet moet er op gericht zijn dat een kind sociaal, zelfstandig en weerbaar wordt.

Kinderprogramma

Voor slechthorende kinderen en kinderen met TOS en voor hun broertjes en zusjes is er de **Kinder Doe Dag** met een leuk programma. Er zijn twee leeftijdsgroepen: 3 t/m 7 jaar en 8 t/m 12 jaar. Het kinderprogramma wordt verzorgd door Marianne Koenen, Mia Adamidis en door enthousiaste vrijwilligers van NVVS en SH-Jong.

Workshops voor volwassenen

A. “Plezier in (inter) actief communiceren” door Evelien Dirks en Hanneke Emmerik (respectievelijk kinderpsycholoog en gezinsbegeleider bij de NSDSK)

Bij de NSDSK staat plezier in communiceren met jonge slechthorende kinderen en kinderen met TOS voorop. Het stimuleren van de interactie tussen volwassene en kind kan bijvoorbeeld door op een andere manier een boekje voor te lezen, het voeren van gesprekjes en door samen te spelen. In de workshop worden tips gegeven om de interactie te stimuleren en om woorden die betrekking hebben op emoties, gevoelens en gedachten toe te passen in dagelijkse situaties.

Voor ouders van SH- en TOS-kinderen (tot ca. 8 jaar)

B. “‘Ja maar hij begon’ Pesten en gepest worden bij kinderen met TOS” door Neeltje van den Bedem (hoofdonderzoeker faculteit Ontwikkelingspsychologie van de Universiteit van Leiden)

Pesten is een veel voorkomend probleem. Juist kinderen met TOS zijn een makkelijk mikpunt en kunnen zich vaak niet goed verweren. Soms verweren kinderen zich juist wel, maar met veel agressie of door zelf terug te pesten. Hoeveel wordt er gepest en op welke manier? En wat zijn de gevolgen van het pesten? Deze vragen komen in de workshop aan bod. Ook wordt besproken hoe het pesten kan worden herkend en wat eraan kan worden gedaan.

Voor ouders van TOS-kinderen

C. “Opvoeden van slechthorende kinderen” door Erik Dinkgreve en Trudy van Rijn

Erik is vader van twee slechthorende kinderen in de tienerleeftijd en hij is zelf ook slechthorend. Trudy is moeder van een jong-volwassen slechthorende zoon en van twee horende zoons.

Zij vertellen waar je tegenaan loopt in de opvoeding van je kind in relatie tot de slechthorendheid. Wat vinden kinderen zelf belangrijk, waar kunnen ze hulp gebruiken en in hoeverre kunnen ze hun eigen beslissingen nemen? Wat houd je als ouder nou eigenlijk tegen om je kinderen los te laten? Hoe help je ze?

Een boeiende presentatie met veel ruimte voor discussie.

Voor ouders van SH-kinderen

D. “Lekker in je vel?! Wat beïnvloedt de kwaliteit van leven bij TOS?” door dr. Renate van den Berg (spraak- en taaldeskundige aanmeldpunt & onderzoeker bij Auris)

Afgelopen jaar is een studie uitgevoerd bij kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS) die in de peuterleeftijd behandeld zijn op een behandelgroep van Auris en inmiddels onderwijs op een (speciale) basisschool volgen. De ouder(s) van deze kinderen hebben een vragenlijst ingevuld over hoe het nu thuis en op school met hun kind gaat en hoe de gezinssituatie is. Voorbeelden van de vragen zijn: Heeft uw kind vriendjes op school? Maakt uw kind makkelijk contact met leeftijdgenootjes? Volgt uw kind logopedie? Het doel van het onderzoek is om te kijken welke factoren op peuterleeftijd voorspellend zijn voor de kwaliteit van leven van de kinderen op oudere leeftijd. Als we deze factoren kennen, kunnen we kinderen met taal- en spraakproblemen en hun ouder(s) beter ondersteunen en medewerkers op peuterbehandelgroepen nog beter opleiden. Tijdens de workshop vragen we u om (inter)actief mee te denken over de kwaliteit van leven van uw kind en zullen we de eerste resultaten van het onderzoek toelichten.

Voor ouders van TOS-kinderen.

E. “Ervaringen met mijn TOS”, door Andika Pellen samen met haar vader Michel

Andika is 12 jaar en heeft TOS. Zij vertelt over haar school, over thuis en over hoe haar vriendinnen met haar TOS omgaan. Gewoon over de zaken waar je met TOS tegen aan loopt en hoe je daar soms ook handige oplossingen voor vindt. Michel is de vader van Andika en hij heeft zelf ook TOS.

Een bijzondere workshop van dochter en vader.

Voor ouders van TOS-kinderen.

F. “Samen Werken aan Passend Onderwijs” door Gerda Egtberts (beleidsmedewerker bij Siméa)

Op 1 augustus 2014 ging de wet Passend Onderwijs in. Wat zijn de ervaringen tot nu toe? Wat loopt goed, wat kan beter, wat móét beter? Hoe is de inspraak van ouders geregeld, in het regulier onderwijs en bij de instellingen van Cluster 2? Welke verantwoordelijkheden liggen bij een samenwerkingsverband van de reguliere school en welke bij Cluster 2? Wat kun je doen als je het samen niet eens kunt worden? Gerda Egtberts geeft in deze workshop uitleg en gaat graag met u in gesprek over uw ervaringen.

Voor ouders van TOS-kinderen en SH-kinderen.

Workshops voor jongeren en volwassenen:

G. “Challenge life” door enkele actieve leden van SH-Jong

Een leuke manier om kennis te maken met de activiteiten van SH-Jong voor slechthorenden vanaf 12 jaar. In de workshop veel ruimte voor discussie over hoe je als slechthorende jongere kan meedoen in de maatschappij en op school en hoeveel je als jongeren aan elkaar kunt hebben.

Voor SH-jongeren en voor ouders van SH-kinderen

H. “SpraaSaam” door Selma Posthumus en Cindy Dijkers

SpraaSaam is de vereniging van en voor jongeren met TOS (12+). In deze workshop worden de activiteiten van SpraaSaam toegelicht, zoals de regionale bijeenkomsten en het zomerkamp. Als jongeren met elkaar optrekken is er veel begrip voor elkaars TOS. Deze workshop laat zien hoeveel de jongeren van elkaar kunnen leren en hoe leuk het is op de bijeenkomsten van SpraaSaam.

Voor TOS-jongeren en voor ouders van TOS-kinderen

I. "Wat heb ik nodig om te groeien in werk?" door Roos Wattel (projectmedewerker Grow2work)

Grow2work is een gezamenlijk project van de belangenorganisaties voor doven, slechthorenden en mensen met TOS. Grow2work is een community van werkende en werkzoekende doven en slechthorenden en is bedoeld als een platform waar mensen ervaringen en tips rondom werk kunnen uitwisselen. Roos Wattel vertelt meer over dit project en wat je nog nodig hebt om verder te kunnen groeien naar werk en in je werk.

Voor SH-jongeren en voor ouders van SH-kinderen

J. “Erbij horen op de werkvloer” door Elke Dirven (jobcoach bij GGMD)

GGMD (Geestelijke Gezondheidszorg en Maatschappelijke Dienstverlening) begeleidt mensen met een gehoorbeperking en hun naasten. Het vinden van passend werk is soms moeilijk. Werkgevers weten vaak niet wat slechthorenden en doven wél kunnen. Elke Dirven vertelt over communicatie op de werkvloer: hoe communiceer je als slechthorende over slechthorendheid en de aanpassingen die je daarvoor nodig hebt? Wat mag je eisen van je werkgever? En hoe zorg je er zelf voor dat je erbij hoort?

Voor SH-jongeren en voor ouders van SH-kinderen

Wat kost het?

Leden/donateurs van de FOSS en van SH-Jong betalen € 10,00. Niet-leden/donateurs betalen € 20,00 per persoon (inclusief uitgebreide lunch). De bedragen gelden zowel voor volwassenen als voor kinderen. Een lidmaatschap geldt vanzelfsprekend voor alle gezinsleden.

Inschrijfformulier

Het inschrijfformulier vindt u op de website www.foss-info.nl (direct vanaf de homepage).

Inschrijving op volgorde van aanmelding. Wacht dus niet te lang!

Nadere informatie over deze dag kunt u krijgen bij Arend Verschoor, beleidsmedewerker Stichting Hoormij-FOSS, via tel. 030 - 234 06 63 of e-mail foss@hetnet.nl